

ΧΛΩΡΙΔΑ

Η χλωρίδα της Πάρνηθας έχει μελετηθεί από αρκετούς ερευνητές, κατά το παρελθόν. Οι πιο σημαντικές μελέτες πραγματοποιήθηκαν από τους Halácsy (1900-1904, 1908a, 1908b), Strid (1986) και Strid & Tan (1991, 1997, 2002). Επίσης, ο Διαπούλης (1958) και ο Σαρλής (1994), δημοσίευσαν χλωριδικούς καταλόγους, στους οποίους παρατίθενται τα ονόματα των φυτικών taxa που εξαπλώνονται στην Πάρνηθα.

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη χλωριδική μελέτη (Arlada et al., 2007), στην Πάρνηθα απαντώνται 1096 αυτόχθονα φυτικά taxa, τα οποία ανήκουν σε 456 γένη και 90 οικογένειες. Οι πιο πλούσιες χλωριδικά οικογένειες είναι οι *Compositae*, *Leguminosae* και *Graminae*, ενώ οι οικογένειες *Caryophyllaceae*, *Cruciferae* και *Liliaceae* αντιπροσωπεύονται ικανοποιητικά. Στο βιοτικό φάσμα της χλωρίδας της Πάρνηθας κυριαρχούν τα θερόφυτα (37,6%), ακολουθούν τα ημικρυπτόφυτα (28,1%), τα γεώφυτα (14,9%), τα χαμαίφυτα (10,9%), τα φανερόφυτα (8,4%) και, τέλος, τα υδρόφυτα (0,1%). Στο χωρολογικό φάσμα κυριαρχούν τα μεσογειακά taxa (63,6%), ενώ σημαντική είναι και η αναλογία των ευρασιατικών (7,8%) και των παλαιοεύκρατων taxa (7,8%).

Τα ελληνικά ενδημικά taxa που απαντούν (και) στην Πάρνηθα παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, καθώς εκείνα είναι που πρέπει να προστατευτούν κατά προτεραιότητα. Συνολικά, έχει καταγραφεί η παρουσία 92 ελληνικών ενδημικών taxa. Επισημαίνεται ότι στον πρώην πυρήνα του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας έχουν εντοπιστεί 70 ελληνικά ενδημικά taxa. Δύο taxa, τα *Campanula celsii* subsp. *parnesia* και *Silene oligantha* subsp. *parnesia* είναι αποκλειστικά ενδημικά της Πάρνηθας (Arlada et al., 2007).

Εκτός, όμως, από τα ελληνικά ενδημικά taxa, στην Πάρνηθα έχει αναφερθεί η παρουσία 25 άλλων φυτικών taxa, τα οποία προστατεύονται από τη Σύμβαση CITES για το Διεθνές Εμπόριο Απειλούμενων Ειδών της Άγριας Πανίδας και Αυτοφυούς Χλωρίδας.

Παρακάτω, παρατίθενται στοιχεία για τα ελληνικά και βαλκανικά ενδημικά φυτικά taxa του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας (Απλαδά και Αμοργιανιώτης, 2005). Περιέχεται η επικαιροποιημένη λίστα των ειδών της συνολικής χλωρίδας του

Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας από τη μελέτη των Ανδριόπουλου & Αριανούτσου (2007), όπως συγκεντρώθηκαν από διάφορες βιβλιογραφικές πηγές. Στο χλωριδικό κατάλογο που ακολουθεί, οι οικογένειες, τα γένη και τα είδη αναγράφονται με αλφαβητική σειρά. Αναφέρονται τα taxa που προστατεύονται από τη συνθήκη CITES και παρατίθεται και ο συνοπτικός πίνακας αξιολόγησης των taxa. Η ονοματολογία των φυτικών taxa ακολουθεί κατά σειρά προτεραιότητας τους Strid & Tan (1997, 2002), Greuter et al. (1984-1989) και Tutin et al. (1964-1980, 1993).

DICOTYLEDONES

GYMNOSPERMAE

PINACEAE

Abies cephalonica J.W. Loudon

Συμπεριλαμβάνεται στην Κόκκινη Λίστα της IUCN (1998) ως «χαμηλού κινδύνου / κοντά σε απειλή», δεν πληρεί, δηλαδή, τα κριτήρια για διαχείριση, αν και είναι πολύ κοντά στην κατηγορία «Τρωτό».

ANGIOSPERMAE

BORAGINACEAE

Alkanna graeca Boiss. & Spruner subsp. *baeotica* (A.DC.) Nyman

Φύεται σε βραχώδεις βιότοπους, γενικά σε ορεινές περιοχές και συνήθως πάνω από 1.500 m. Ανθίζει Απρίλιο έως Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη Στερεά Ελλάδα, στην Εύβοια και στην Πελοπόννησο. Στην Πάρνηθα δεν έχει μεγάλους πληθυσμούς, ενώ ένας από αυτούς αντιμετωπίζει μεγαλύτερο κίνδυνο, καθώς εντοπίζεται στην Ιπποκράτειο Πολιτεία, η οποία βρίσκεται σε οικιστική ανάπτυξη.

Anchusella variegata (L.) Bigazzi, Nardi & Selvi

Φύεται σε βραχώδη και ξηρά περιβάλλοντα, σε μάλλον χαμηλά υψόμετρα δίπλα σε δρόμους, σε ελαιώνες και φρύγανα. Ανθίζει Μάρτιο έως Απρίλιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην περιοχή του Νότιου Αιγαίου και της Κρήτης. Για πρώτη φορά αναφέρεται στην περιοχή της Πάρνηθας στην Απλαδά (2003). Απαντάται πολύ συχνά στα φρύγανα και στους θαμνώνες της Πάρνηθας.

Onosma kaheirei Teppner

Φύεται σε βράχους και βραχώδεις πλαγιές, ξέφωτα αειθαλών δασών, σε υψόμετρο 500-1.200 m. Ανθίζει Απρίλιο έως Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην Πελοπόννησο, στο Ανατολικό Αιγαίο και στη Στερεά Ελλάδα. Στην Πάρνηθα έχουν εντοπιστεί περιορισμένοι πληθυσμοί, οι οποίοι απειλούνται από τις στρατιωτικές και τηλεπικοινωνιακές εγκαταστάσεις στις κορυφές.

Εικόνα 1: *Onosma kaheirei* Teppner.

CAMPANULACEAE

Campanula celsii A.DC. subsp. *parnesia* Phitos

Φύεται σε ασβεστολιθικές πλαγιές. Είναι πάρα πολύ κοινό σε όλα τα βραχώδη μέρη της Πάρνηθας. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούλιο. Είναι ενδημικό είδος της Πάρνηθας. Δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερες απειλές.

Εικόνα 2: *Campanula celsii* A.DC. subsp. *parnesia* Phitos

Campanula drabifolia Sm.

Φύεται σε ασβεστολιθικές πλαγιές. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως το Μάιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην ανατολική και νότια Ελλάδα. Στην Πάρνηθα απαντάται σπάνια.

CARYOPHYLACEAE

Arenaria guicciardii Heldr. ex Boiss.

Φύεται σε ξηρούς τόπους, με πέτρες. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας, που εξαπλώνεται στη νότια Ελλάδα και την Κρήτη. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Bolanthus graecus (Schreber) Bardoudah

Φύεται σε ασβεστολιθικά εδάφη, σε σάρες και βραχώδη μέρη. Ανθίζει από τον Ιούνιο έως τον Ιούλιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην ανατολική Στερεά Ελλάδα, στην Εύβοια και στη Νάξο. Στην Πάρνηθα δεν είναι πολύ κοινό.

Cerastium brachypetalum Pers. subsp. *atheniense* (Lonsing) P.D. Sell & Whitehead

Φύεται σε βραχώδη μέρη και σε δάση. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη Στερεά Ελλάδα και στην Εύβοια. Στην Πάρνηθα δεν είναι πολύ κοινό.

Cerastium candidissimum Corr.

Φύεται σε ξηρά βραχώδη μέρη, σάρες, ξέφωτα δασών και αλπικά βοσκοτόπια. Ανθίζει από το Μάιο έως τον Ιούλιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα. Απαντάται πολύ συχνά στην Πάρνηθα.

Εικόνα 3: *Cerastium candidissimum* Corr.

Dianthus biflorus Sm.

Φύεται σε βράχια ορεινών περιοχών. Ανθίζει από το Μάιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα. Στην Πάρνηθα δεν είναι πολύ κοινό.

Dianthus diffusus Sibth. & Sm.

Φύεται σε βραχώδη μέρη, σε δάση και ξέφωτα δασών, σε μεσαία και μεγάλα υψόμετρα. Ανθίζει από το Μάιο έως τον Ιούνιο. Στη Flora Hellenica (Strid & Tan, 1997), αναφέρεται ως πιθανό ενδημικό είδος της κεντρικής Ελλάδας και της Πελοποννήσου. Στην Πάρνηθα είναι αρκετά άφθονο.

Dianthus serratifolius Sm. subsp. *serratifolius*

Φύεται σε βραχώδη βοσκοτόπια, σε ασβεστόλιθο. Ανθίζει από το Μάιο έως τον Ιούλιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη Στερεά Ελλάδα (Υμηττός, Πάρνηθα, Πεντέλη, Πατέρας, Κιθαιρώνας). Στην Πάρνηθα είναι πολύ κοινό σε βραχώδεις, καλά ηλιαζόμενες θέσεις.

Paronychia albanica Chaudri subsp. *graeca* Chaudhri

Φύεται σε βραχώδεις ασβεστολιθικές περιοχές. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα. Είναι μάλλον κοινό στα βράχια της Πάρνηθας.

Petrorhagia ochroleuca (Sibth. & Sm.) P.W. Ball & Heywood

Φύεται σε βραχώδεις τοποθεσίες, σε ασβεστολιθικές πλαγιές. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Αττικής και της Εύβοιας. Στην Πάρνηθα, έχουν εντοπιστεί λίγοι πληθυσμοί στις κορυφές.

Silene corinthiaca Boiss. & Heldr.

Φύεται σε ξηρές πλαγιές, πάνω σε ασβεστολιθικά βράχια ή σχιστόλιθο, σε φρύγανα, ελαιώνες, δίπλα στο δρόμο και σε ξέφωτα πευκοδάσους, σε υψόμετρο έως 700 m. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας, που εξαπλώνεται στην ανατολική Στερεά Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, στην Εύβοια και στην Αμοργό. Δεν είναι πολύ κοινό στην Πάρνηθα.

Silene gigantea (L.) L. subsp. *hellenica* Greuter

Φύεται σε σχισμές και στα φρύδια απότομων ασβεστολιθικών βράχων, από 200 έως 1.000 m. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούλιο. Είναι ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στην Πελοπόννησο, την ανατολική Στερεά Ελλάδα και την Εύβοια. Έχει μεγάλους πληθυσμούς στις ασβεστολιθικές πλαγιές της Πάρνηθας.

Silene italica (L.) Pers. subsp. *peloponnesiaca* Greuter

Φύεται σε ξέφωτα, σάρες, φρύδια βράχων, πετρώδεις πλαγιές, θαμνότοπους, σε ασβεστόλιθο, πιο σπάνια σε σχιστόλιθο, σε υψόμετρο από 500 έως 1.800 m. Ανθίζει από τα μέσα Απριλίου έως τον Ιούλιο. Αποτελεί ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην Πελοπόννησο, στην Πάρνηθα και στον Ελικώνα.

Silene oligantha Boiss. & Heldr. subsp. *parnesia* Greuter

Φύεται σε βραχώδη μέρη σε ξέφωτα δασών. Ανθίζει από το Μάιο έως τον Ιούλιο. Αποτελεί ενδημικό είδος της Πάρνηθας.

Silene spinescens Sm.

Φύεται σε ασβεστολιθικές πλαγιές και σχισμές βράχων. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη

νοτιοανατολική Ελλάδα. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Silene vulgaris (Moench) Garcke subsp. *megalosperma* (Sart. ex Heldr.) Hayek
Φύεται σε ασβεστολιθικές πλαγιές ή σάρες, σε υψόμετρα έως 1.000 μ. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως το Μάιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην κεντρική και ανατολική Πελοπόννησο, ανατολική Στερεά Ελλάδα, Εύβοια και Θάσο.

CISTACEAE

Helianthemum hymettium Boiss. & Heldr.

Φύεται σε αγρούς, σε πετρώδη μέρη. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας και εξαπλώνεται στη Νότια Ελλάδα και την Κρήτη. Έχει μεγάλους πληθυσμούς στα ασβεστολιθικά βράχια της Πάρνηθας. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

COMPOSITAE

Anthemis parnesia Boiss. & Heldr.

Φύεται σε ξηρούς λόφους και πευκοδάση. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Η ταξινομική κατάσταση, καθώς και η ακριβής εξάπλωση του είδους, δεν είναι επακριβώς γνωστές. Πιθανολογείται ότι ενδημεί στη Νότια Ελλάδα.

Anthemis peregrina L. subsp. *heracleotica* Boiss. & Heldr.

Φύεται σε βραχώδεις, ανοιχτές περιοχές. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας, που εξαπλώνεται στα βουνά της ηπειρωτικής Ελλάδας και στα νησιά του Αιγαίου.

Centaurea achaia Boiss. & Heldr.

Φύεται σε καλλιεργημένο έδαφος. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη Νοτιοανατολική Ελλάδα. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Centaurea affinis Friv. subsp. *laconiae* Prodan

Φύεται κατά μήκος δρόμων και σε υποαλπικά λιβάδια, κυρίως σε 600 έως 1.200 m, περιστασιακά έως 1.500-1.700 m. Ανθίζει από Ιούνιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας, που εξαπλώνεται στη Νότια Ελλάδα.

Centaurea attica Nyman subsp. *attica*

Φύεται σε βραχώδεις περιοχές. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας, που εξαπλώνεται στα βουνά της Αττικής. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Centaurea attica Nyman subsp. *pentelica* (Hauskn.) Dostal

Φύεται σε βραχώδεις περιοχές. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας, που εξαπλώνεται στα βουνά της Αττικής. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Centaurea iberica Trev. subsp. *holzmanniana* (Boiss.) Dostal

Φύεται κατά μήκος δρόμων, σε λιβάδια και ανοιχτές εκτάσεις. Ανθίζει από Ιούνιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας, που εξαπλώνεται στην κεντρική και νότια Ελλάδα.

Centaurea orphanidea Heldr. & Sart. ex Boiss.

Φύεται κατά μήκος δρόμων και σε καλλιεργημένο έδαφος. Ανθίζει από Απρίλιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας.

Centaurea raphanina Sm. subsp. *mixta* (DC.) Runemark

Φύεται σε ποικιλία βιοτόπων. Ανθίζει από Απρίλιο έως Ιούνιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας, που εξαπλώνεται στην ανατολική και νότια Ελλάδα και στις Κυκλάδες. Στην Πάρνηθα είναι πολύ κοινό.

Εικόνα 4: *Centaurea raphanina* Sm. subsp. *mixta* (DC.) Runemark

Chondrilla ramosissima Sibth. & Sm.

Φύεται σε καλλιεργημένο έδαφος, δίπλα σε δρόμους. Ανθίζει από Ιούνιο έως Αύγουστο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην ηπειρωτική Ελλάδα και στο Νότιο Αιγαίο.

Cirsium heldreichii Halácsy

Φύεται σε αλπικά και υπαλπικά υψόμετρα. Ανθίζει από Ιούνιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στα βουνά της Κεντρικής Ελλάδας. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Crepis hellenica Kamari subsp. *hellenica*

Φύεται σε ξηρά, ανοιχτά περιβάλλοντα σε χαμηλά και μεσαία υψόμετρα (περιστασιακά έως 2.000 m). Ανθίζει από Μάρτιο έως Μάιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην Πελοπόννησο, την ανατολική Στερεά Ελλάδα και την Εύβοια.

Crepis incana Sm.

Φύεται σε ορεινά βραχώδη μέρη. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη νότια και νοτιοανατολική Ελλάδα. Στην Πάρνηθα, απειλείται από την ύπαρξη των στρατιωτικών και τηλεπικοινωνιακών εγκαταστάσεων στις κορυφές του βουνού.

Hieracium heldreichii Boiss.

Φύεται σε βράχους και πετρώδεις πλαγιές σε ανοιχτά δάση *Abies cephalonica*. Προτιμά τα ασβεστολιθικά υποστρώματα. Ανθίζει Ιούνιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας. Στην Πάρνηθα είναι σπάνιο.

Inula verbascifolia (Willd.) Hausskn. subsp. *methanea* (Hausskn.) Tutin και

Inula verbascifolia (Willd.) Hausskn. subsp. *parnassica* (Boiss. & Heldr.) Tutin

Τα δύο αυτά taxa φύονται σε πετρώδεις, υποορεινές περιοχές, καθώς και πάνω από την υποαλπική ζώνη. Ανθίζουν από Ιούνιο έως Ιούλιο. Αν και αναφέρεται η ύπαρξη και των δύο taxa στην Πάρνηθα, ωστόσο η ταξινομική τους διάκριση είναι πολύ δύσκολη, ενώ η συνύπαρξή τους στο βουνό δεν είναι εξακριβωμένη.

Leontodon graecus Boiss. & Heldr.

Φύεται σε βραχώδεις ορεινές και αλπικές περιοχές. Ανθίζει Απρίλιο έως Μάιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην ηπειρωτική Ελλάδα και στο Αιγαίο. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Εικόνα 5: *Leontodon graecus* Boiss. & Heldr.

Ptilostemon gnaphaloides (Cyr.) Sojak subsp. *pseudofruticosus* (Pamp.) W.

Greuter

Φύεται σε βράχια και σε ξέφωτα πευκοδάσους. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη Νότια Ελλάδα και στην Κρήτη.

Scorzonera crocifolia Sm.

Φύεται σε ξηρά, βραχώδη μέρη στα ορεινά. Ανθίζει από Μάρτιο έως Μάιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην κεντρική και νότια Ελλάδα και στην περιοχή του Αιγαίου. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Senecio macedonicus Griseb.

Φύεται σε ορεινά δάση και βραχώδεις πλαγιές. Ανθίζει από Απρίλιο έως Μάιο. Εξαπλώνεται στο ανατολικό μέρος της Βαλκανικής χερσονήσου.

CORIARIACEAE

Coriaria myrtifolia L.

Φύεται σε ξηρά δάση, φράκτες από θάμνους και πετρώδη μέρη. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούνιο. Εξαπλώνεται στη ΝΔ Ευρώπη, από την Ισπανία έως τη ΒΔ Ιταλία, αλλά υπάρχει και στην Ελλάδα μόνο στην Πάρνηθα και την Πελοπόννησο.

CRASSULACEAE

Sedum laconicum Boiss. & Heldr. subsp. *laconicum*

Φύεται σε ορεινές περιοχές, σε ασβεστολιθικά βράχια. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην κεντρική Ελλάδα, την Πελοπόννησο, το Ιόνιο και τις Κυκλάδες.

CRUCIFERAE

Alyssum simulans Runem.

Φύεται σε σάρες, βράχια και βραχώδη βοσκοτόπια, σε υψόμετρο 600-1.900 m. Προτιμά τα ασβεστολιθικά υποστρώματα. Ανθίζει από Μάρτιο έως Απρίλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη Στερεά Ελλάδα, την Πελοπόννησο, την Εύβοια και την Κρήτη.

Erysinum atticum Heldr. & Sart. ex Boiss.

Φύεται σε περιοχές με έλατα. Ανθίζει από το Μάρτιο έως το Μάιο. Είναι είδος ενδημικό που εξαπλώνεται στη Νοτιοανατολική Ελλάδα. Απαντάται πολύ συχνά στην Πάρνηθα.

Erysinum boryanum Boiss. & Spruner

Φύεται σε ελατοδάση, βραχώδεις πλαγιές, δίπλα σε δρόμους, σε υψόμετρο 660-1.600 m. Ανθίζει Απρίλιο έως Μάιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη Στερεά Ελλάδα.

Erysinum graecum Boiss. & Heldr.

Φύεται σε φρύγανα, δίπλα σε δρόμους, σε ποικιλία υποστρωμάτων και σε υψόμετρο 0-1.400 m. Ανθίζει από Απρίλιο έως Μάιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην Πελοπόννησο, τη Στερεά Ελλάδα, τη Θεσσαλία και την Εύβοια. Απαντάται πολύ συχνά στην Πάρνηθα.

Hesperis laciniata All. subsp. *secundiflora* (Boiss. & Spruner) Breistr.

Φύεται σε ξέφωτα ελατοδάσους, γκρεμούς, φρύδια βράχων και βραχώδεις πλαγιές, σάρες, σε υψόμετρο 200-2.200 m. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι είδος ενδημικό που εξαπλώνεται στη βορειοανατολική Πελοπόννησο, την ανατολική Στερεά Ελλάδα και την Εύβοια. Είναι κοινό στις ασβεστολιθικές πλαγιές της Πάρνηθας.

Thlaspi bulbosum Spruner ex Boiss.

Φύεται σε περιοχές με έλατα. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην κεντρική Ελλάδα. Είναι κοινό στα ελατοδάση και τα ορεινά λιβάδια της Πάρνηθας. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

DIPSACACEAE

Cephalaria setulifera Boiss. & Heldr.

Φύεται σε υπαλπικούς βράχους, σε ασβεστόλιθο, σε ξέφωτα δασών και πετρώδη λιβάδια. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας και εξαπλώνεται στην ανατολική Ελλάδα. Στην Πάρνηθα, οι πληθυσμοί της περιορίζονται στις κορυφές, όπου υπάρχουν στρατιωτικές και τηλεπικοινωνιακές εγκαταστάσεις.

Lomelosia hymettia (Boiss. & Spruner) Greuter & Burdet

Φύεται σε πετρώδεις και απόκρημνες εσωτερικές και ορεινές περιοχές. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούλιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα, καθώς και στην περιοχή του Βόρειου Αιγαίου. Στην Πάρνηθα απαντάται σε πολύ μικρούς πληθυσμούς.

Pterocephalus perennis Coulter subsp. *perennis*

Φύεται σε βραχώδη οικοσυστήματα. Ανθίζει από τον Ιούνιο έως το Σεπτέμβριο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη νότια και ανατολική Ελλάδα. Στην Πάρνηθα, έχει λίγους πληθυσμούς στις κορυφές της, οι οποίοι απειλούνται από την ανθρώπινη δραστηριότητα.

EUPHORBIACEAE

Euphorbia deflexa Sm.

Φύεται σε ανοιχτά περιβάλλοντα. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας.

LABIATAE

Nepeta argolica Bory & Chaub subsp. *argolica*

Φύεται σε βραχώδεις θέσεις, σε ξηρά και πετρώδη μέρη και σε σάρες. Ανθίζει από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο. Είναι είδος ενδημικό της Ελλάδας που εξαπλώνεται στη Νότια Ελλάδα. Είναι πολύ κοινό στην Πάρνηθα.

Salvia argentea L.

Φύεται σε βραχώδη μέρη, συνήθως σε υψόμετρο 1000-1500 μ. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούνιο. Εξαπλώνεται στη Νότια Ευρώπη. Είναι πολύ σπάνιο στην Πάρνηθα.

Salvia ringens Sibth. & Sm.

Φύεται σε ξηρά μέρη. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος των ανατολικών και νότιων περιοχών της Βαλκανικής χερσονήσου. Στην Πάρνηθα είναι πολύ σπάνιο, ενώ οι πληθυσμοί του απειλούνται.

Satureja hellenica Heldr. ex Halácsy

Φύεται σε ασβεστολιθικά βράχια και σάρες, σε υψόμετρο 600-1000 μ. Ανθίζει από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο. Είναι πιθανό ενδημικό είδος της Αττικής και της Βοιωτίας.

Scutellaria rupestris Boiss. & Heldr. subsp. *parnassica*

Φύεται σε ξηρούς πετρώδεις τόπους, σε σχισμές βράχων, κυρίως σε ασβεστολιθικό υπόστρωμα. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι είδος ενδημικό που εξαπλώνεται στη Νότια Ελλάδα. Στην Πάρνηθα είναι κοινό.

Sideritis raeseri Boiss & Heldr. subsp. *attica* (Heldr.) Papanic. & Kokkini

Φύεται σε σχισμές βράχων, πετρώδη ή βραχώδη μέρη, σε 1000-1400 μ. υψόμετρο. Ανθίζει από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στη Στερεά Ελλάδα. Στην Πάρνηθα οι πληθυσμοί του

απειλούνται από την υπερσυλλογή. Ήδη αρκετοί από αυτούς, που είναι εύκολα προσβάσιμοι στους επισκέπτες έχουν συρρικνωθεί ανεπανόρθωτα.

Stachys graeca Boiss. & Heldr.

Φύεται σε πετρώδεις τόπους, σε ελαιώνες, πετρώδεις, χλοώδεις εσωτερικές και υπαλπικές περιοχές. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στην Ηπειρωτική Ελλάδα. Δεν είναι κοινό στην Πάρνηθα.

Stachys spruneri Boiss.

Φύεται σε απόκρημνες υποορεινές περιοχές έως και πάνω από την αλπική ζώνη. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στη Στερεά Ελλάδα. Είναι πολύ κοινό στα ασβεστολιθικά βράχια της Πάρνηθας.

Εικόνα 6: *Stachys spruneri* Boiss.

LEGUMINOSAE

Astragalus hellenicus Boiss.

Φύεται σε ξέφωτα ελατοδάσους, σε μεσαία και ανώτερα υψόμετρα. Ανθίζει από το Μάιο έως τον Ιούνιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στη Νότια Ελλάδα.

Astragalus thracica (Griseb.) Podl. subsp. *parnassi* (Boiss.) Greuter

Φύεται σε δασικές περιοχές. Ανθίζει Ιούνιο έως Ιούλιο. Είναι βαλκανικό ενδημικό είδος. Στην Πάρνηθα είναι πολύ σπάνιο.

Ebenus sibthorpii DC.

Φύεται σε φρύγανα, γκρεμούς και πετρώδεις ευήλιες εσωτερικές και υποορεινές περιοχές. Ανθίζει από το Μάιο έως τον Ιούνιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στη Νοτιοανατολική Ελλάδα. Στην Πάρνηθα έχει πολύ μικρούς πληθυσμούς.

Melilotus graecus (Boiss. & Spruner) Lassen

Φύεται σε πετρώδεις περιοχές. Ανθίζει από το Μάρτιο έως το Μάιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στη Νότια και Δυτική Ελλάδα.

Onobrychis ebenoides Boiss. & Spruner

Φύεται σε βραχώδεις περιοχές, πολύ κοινό σε καμένες εκτάσεις. Ανθίζει από το Μάρτιο έως το Μάιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Vicia pinetorum Boiss. & Spruner

Φύεται σε δενδρώδεις ορεινές περιοχές. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στην περιοχή του Νότιου Αιγαίου. Είναι πολύ κοινό στα ελατοδάση της Πάρνηθας. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Εικόνα 7:

Vicia pinetorum Boiss. & Spruner

LINACEAE

Linum leucanthum Boiss. & Spruner

Φύεται σε πετρώδεις εσωτερικές και ορεινές περιοχές. Ανθίζει από Μάρτιο έως Μάιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στη Νοτιοανατολική Ελλάδα. Στην Πάρνηθα έχει πολύ μικρούς πληθυσμούς.

OROBANCHACEAE

Orobanche baumanniorum Greuter

Φύεται σε ασβεστολιθικό υπόστρωμα, σε ανοιχτά, βραχώδη δάση *Pinus nigra* ή *Abies cephalonica*, σε περίπου 700-2100 μ. Ανθίζει από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο. Αποτελεί παράσιτο των *Pterocephalus perennis*, *Scabiosa crenata* και *Cephalaria tenuiloba*. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στον Ταΰγετο, στην Πάρνηθα και τον Όλυμπο.

PAEONIACEAE

Paeonia mascula (L.) Mill. subsp. *hellenica* Tzanoud.

Φύεται σε απομακρυσμένες περιοχές, κάτω από έλατα. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Στη Flora Hellenica (Strid & Tan, 2002) αναφέρεται ως πιθανό ενδημικό είδος της Νότιας και Νοτιοανατολικής Ελλάδας. Στην Πάρνηθα έχουν εντοπιστεί τρεις πληθυσμοί, οι οποίοι αριθμούν συνολικά περίπου 70 άτομα. Είναι πολύ σπάνιο είδος και κινδυνεύει από τη συλλογή.

POLYGALACEAE

Polygala nicaeensis Koch subsp. *tomentella* (Boiss.) Chodat

Φύεται σε ξηρά και πετρώδη μέρη. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως το Μάιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος.

RANUNCULACEAE

Consolida tenuissima Soò

Φύεται σε βραχώδεις περιοχές. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως το Μάιο. Είναι ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στη Νοτιοανατολική Ελλάδα.

Nigella arvensis L. subsp. *aristata* (Sibth. & Sm.) Nyman

Φύεται σε αγρούς, φρύγανα και δίπλα σε δρόμους. Ανθίζει από το Μάιο έως τον Ιούλιο. Είναι ενδημικό είδος της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας.

ROSACEAE

Amelanchier parviflora Boiss. subsp. *chelmea* (Halácsy) Zielinski

Φύεται σε ασβεστολιθικούς βράχους και γκρεμούς, σε ανοιχτά δάση και περιθώρια δασών. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που απαντάται διασκορπισμένο στην ηπειρωτική Ελλάδα (Χελμός, Κυλλήνη, Ταΰγετος και Πάρνηθα), στην Εύβοια και στο νησί Γκιούρα των Β. Σποράδων. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο των Σπάνιων και Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας, στην κατηγορία «Σπάνιο».

Malosorbus florentina (Zuccagni) Browicz

Φύεται σε μακκί, ξηρά λιβάδια, σε βραχώδεις πλαγιές, καθώς και σε δάση πεύκης και ελάτης. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούνιο. Εξαπλώνεται στα Βαλκάνια, την Ιταλία και τη Βόρεια Τουρκία. Στην Ελλάδα είναι γνωστό μόνο σε έξι τοποθεσίες, ενώ οι μεγαλύτεροι πληθυσμοί είναι στην Πάρνηθα και στις Καρυές. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο των Σπάνιων και Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας, στην κατηγορία «Τρωτό». Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

RUBIACEAE

Asperula baenitzii Heldr. ex Boiss.

Φύεται σε ασβεστολιθικούς βράχους στην υπαλπική ζώνη και σε βραχώδη ξέφωτα σε δάση *Abies cerhalonica*. Ανθίζει από το Μάιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος των όρεων Πατέρας, Πάρνηθα και Αιγάλεω. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο των Σπάνιων και Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας, στην κατηγορία «Τρωτό». Επίσης, έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981. Οι αναφορές για την *Asperula baenitzii* στην Πάρνηθα είναι πολύ περιορισμένες. Έχει εντοπιστεί μόνο μία θέση παρουσίας του συγκεκριμένου είδους στην Πάρνηθα σε βραχώδες υπόστρωμα, κοντά στα ραντάρ, στην κορυφή Όρνιο. Η *Asperula baenitzii* αποτελεί είδος με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθότι σύμφωνα με τους Schönbeck-Temesy & Ehrendorfer (1985) ανήκει σε ομάδα ειδών του γένους *Asperula* που χαρακτηρίζεται παλαιομεσογειακή, γεγονός που παραπέμπει στην υπόθεση ότι το είδος διέθετε στο παρελθόν μεγαλύτερη εξάπλωση και, έπειτα από την τελευταία παγετώδη περίοδο, περιορίστηκε η εξάπλωσή του σε θέσεις με ικανοποιητικά κλιματικά χαρακτηριστικά (π.χ. κορυφές βουνών). Το γεγονός ότι οι δύο ψηλότερες κορυφές της Πάρνηθας είναι κατειλημμένες από στρατόπεδα και ότι σε πολλές κορυφές έχουν αναπτυχθεί άλλες δραστηριότητες εκτιμάται ότι θέτει σε κίνδυνο τόσο τον γνωστό πληθυσμό του είδους, όσο και ως προς το ότι περιορίζει το διαθέσιμο ενδιαίτημα για τη διατήρησή του (Ανδριόπουλος & Αριανούτσου-Φαραγγιτάκη, 2007).

Asperula pulvinaris Heldr. ex Boiss.

Φύεται σε βράχια και ελατοδάση στην υπαλπική ζώνη. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Στερεάς Ελλάδας. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Asperula rigidula Halácsy

Φύεται στη Μεσογειακή ζώνη, σε ασβεστολιθικά και αργιλικά εδάφη, σε ξηρούς αγρούς, κάμπους και βραχώδεις εσωτερικές και ορεινές περιοχές. Ανθίζει από

τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Νοτιοανατολικής Ελλάδας. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Galium melanantherum Boiss.

Φύεται σε ξηρούς, βραχώδεις τόπους. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Νοτιοανατολικής Ελλάδας. Απαντάται συχνά στα ασβεστολιθικά βράχια της Πάρνηθας.

SANTALACEAE

Comandra umbellata (L.) Nutt. subsp. *elegans* (Sprengel) Piehl.

Φύεται σε βραχώδη μέρη, σε υψόμετρο 600-1100 μ. Ανθίζει από Απρίλιο έως Μάιο. Εξαπλώνεται στη Βαλκανική χερσόνησο και την Τουρκία. Στην Ελλάδα είναι σπάνιο. Στην Πάρνηθα έχουν εντοπιστεί πολύ μικροί πληθυσμοί.

SCROPHULARIACEAE

Odontites linkii Heldr. & Sart. subsp. *linkii*

Φύεται σε ορεινούς ασβεστολιθικούς βράχους. Ανθίζει από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα, καθώς και στο Νότιο Αιγαίο.

Verbascum boissieri (Heldr. & Sart. ex Boiss.) O. Kuntze

Φύεται σε πετρώδεις, άγονους τόπους, σε βατώδεις εσωτερικές και ορεινές περιοχές. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Ανατολικής Ελλάδας.

Verbascum delphicum Boiss. & Heldr.

Φύεται σε ανοιχτά δάση και πετρώδεις περιοχές, σε ποικιλία υποστρωμάτων. Είναι ενδημικό της Ανατολικής Ελλάδας. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Veronica glauca Sibth. & Sm. subsp. *glauca*

Φύεται σε χέρσα χωράφια, ελαιώνες και φρύγανα, κυρίως σε ασβεστολιθικό υπόστρωμα. Ανθίζει από το Μάρτιο έως τον Μάιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στην Κρήτη και στη Στερεά Ελλάδα (κυρίως στην Αττική).

Veronica glauca Sibth. & Sm. subsp. *peloponnesiaca* (Boiss. & Orph.) Maire & Petit.

Φύεται σε φρύγανα, ανοιχτά δάση ελάτης και σάρες, κυρίως σε ασβεστολιθικό υπόστρωμα. Ανθίζει από το Μάρτιο έως τον Ιούνιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος.

Veronica sartoriana Boiss. & Heldr.

Φύεται σε ξηρούς, ασβεστολιθικούς γκρεμούς και βραχώδεις πλαγιές. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως το Μάιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος.

UMBELLIFERAE

Geocaryum parnassicum (Boiss. & Heldr.) L.Engstrand

Φύεται σε χλωώδεις ορεινές περιοχές με έλατα, κυρίως σε ασβεστόλιθο. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας.

Johrenia distans (Griseb.) Halácsy

Φύεται σε απόκρημνες ορεινές περιοχές. Ανθίζει από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Trinia guicciardii (Boiss. & Heldr.) Drude

Φύεται σε βραχώδη μέρη. Ανθίζει από Απρίλιο έως Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας.

MONOCOTYLEDONES

GRAMINEAE

Helictotrichon convolutum (Presl) Henrard subsp. *Heldreichii* (Parl.) Gervais

Φύεται σε ανοιχτά δάση. Ανθίζει από Ιούνιο έως Αύγουστο. Είναι ενδημικό είδος τις Νότιας και Νοτιοανατολικής Ελλάδας.

IRIDACEAE

Crocus cancellatus Herbert subsp. *Mazziaricus* (Herbert) B. Matthew

Φύεται σε βραχώδεις αγρούς και ανοιχτά δάση εσωτερικών και ορεινών περιοχών. Ανθίζει από Οκτώβριο έως Νοέμβριο. Εξαπλώνεται στην Ελλάδα και την Τουρκία.

Crocus laevigatus Bory & Chaub.

Φύεται σε θαμνώνες. Ανθίζει από τον Οκτώβριο έως το Δεκέμβριο (Ιανουάριο). Είναι ενδημικό είδος τις Νότιας και Κεντρικής Ελλάδας.

Crocus olivieri Gay

Φύεται σε λιβάδια και ανοιχτά δάση. Ανθίζει από Φεβρουάριο έως Απρίλιο. Εξαπλώνεται στη νότια Βαλκανική χερσόνησο και την περιοχή του Αιγαίου.

Crocus sieberi J.Gay subsp. *Atticus* (Boiss. & Orph.) B. Matthew

Φύεται σε ανοιχτές βραχώδεις πλαγιές, κωνοφόρα δάση και θαμνώνες. Ανθίζει από (Ιανουάριο) Μάρτιο έως Ιούνιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στη Στερεά Ελλάδα, την Εύβοια και τις Κυκλάδες.

Εικόνα 8: *Crocus sieberi* J.Gay subsp. *atticus* (Boiss. & Orph.) B.Matthew

Iris sintenisii Janka

Φύεται σε ξηρά λιβάδια και ανοιχτούς θαμνότοπους, καθώς και σε υγρά σημεία. Ανθίζει από Απρίλιο έως Ιούνιο. Εξαπλώνεται σε Αλβανία, Βουλγαρία, Ελλάδα, Ιταλία, Γιουγκοσλαβία και Τουρκία. Στην Πάρνηθα έχουν βρεθεί δύο πολύ μικροί πληθυσμοί και θεωρείται σπάνιο είδος για το βουνό.

LILIACEAE

Colchicum lingulatum Boiss. & Spruner subsp. *lingulatum*

Φύεται σε ανοιχτούς πετρώδεις οικότοπους. Ανθίζει από Σεπτέμβριο έως Οκτώβριο (Νοέμβριο). Είναι ενδημικό είδος της Νοτιοανατολικής Ελλάδας.

Colchicum triphyllum G. Kunze

Φύεται σε ανοιχτά, πετρώδη περιβάλλοντα. Ανθίζει από (Δεκέμβριο) Φεβρουάριο έως Μάρτιο (Μάιο). Εξαπλώνεται στη Νότια Ανατολική Ευρώπη. Στην Πάρνηθα είναι σπάνιο.

Fritillaria graeca Boiss. & Spruner

Φύεται σε πετρώδεις και βραχώδεις πλαγιές με φρύγανα, μακκί ή σε ξέφωτα δασών πεύκης ή ελάτης, κυρίως σε ασβεστολιθικό υπόστρωμα. Ανθίζει από Φεβρουάριο έως Απρίλιο. Είναι ενδημικό είδος της Νότιας και Ανατολικής Ελλάδας. Στην Πάρνηθα είναι πολύ κοινή η ποικιλία *Fritillaria graeca* Boiss. & Spruner var. *guicciardii* (Heldr. & Sart.) Boiss.

Fritillaria obliqua Ker Gawl. subsp. *obliqua*

Φύεται σε βραχώδη μέρη με ασβεστόλιθο, σε θαμνώνες, συχνά κάτω από πουρνάρια. Ανθίζει από Φεβρουάριο έως Απρίλιο. Είναι ενδημικό είδος της Αττικής και της Εύβοιας. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο των Σπάνιων και Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας, στην κατηγορία «Τρωτό». Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Από το μέγεθος των πληθυσμών της εκτιμάται ότι το είδος δεν διατρέχει άμεσο κίνδυνο εξαφάνισης. Εκτιμάται ωστόσο ότι εκτός των συγκεκριμένων θέσεων, που απεικονίζονται στο χάρτη, η φριτιλλάρια διαθέτει και άλλες θέσεις παρουσίας στην Πάρνηθα, οι οποίες όμως δεν έχουν ακόμη εντοπιστεί (Ανδριόπουλος & Αριανούτσου-Φαραγγιτάκη, 2007).

Lilium chalcedonicum L.

Φύεται σε ορεινά δάση, σε βραχώδη σημεία. Ανθίζει από Ιούνιο έως Ιούλιο. Είναι βαλκανικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στη Νότια και Δυτική Ελλάδα και στη Νότια Αλβανία. Στην Πάρνηθα είναι άκρως απειλούμενο είδος, καθώς κινδυνεύει από τη συλλογή. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981. Θεωρείται σπάνιο είδος για το βουνό.

Muscari pulchellum Heldr. & Sart.

Φύεται σε βραχώδεις αγρούς εσωτερικών και ορεινών ορεινών περιοχών. Ανθίζει από Μάρτιο έως Μάιο. Είναι ελληνικό ενδημικό είδος που εξαπλώνεται στις Κυκλάδες, την Αττική και τη Βόρεια και Ανατολική Πελοπόννησο.

Ornithogalum atticum Boiss. & Orph. ex Boiss.

Φύεται σε βραχώδεις εσωτερικές και ορεινές περιοχές. Ανθίζει από Μάιο έως Ιούνιο. Είναι ενδημικό είδος της Νότιας Ελλάδας.

Εικόνα 9: *Ornithogalum atticum* Boiss. & Orph. ex Boiss.

Tulipa orphanidea Boiss. ex Heldr.

Φύεται σε λιβάδια, σε πετρώδη εδάφη. Ανθίζει από Απρίλιο έως Μάιο. Εξαπλώνεται στη Βουλγαρία, την Ελλάδα και την Τουρκία. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981. Θεωρείται σπάνιο είδος για το βουνό. Στην Πάρνηθα έχουν επισημανθεί αρκετοί πληθυσμοί, οι οποίοι όμως κινδυνεύουν από τη συλλογή, ιδιαίτερος εκείνος που βρίσκεται στο χώρο αναψυχής στο οροπέδιο της Μόλας.

Tulipa australis Link

Φύεται σε λιβάδια και βραχώδη μέρη, περιστασιακά σε ξέφωτα δασών. Ανθίζει από Μάρτιο έως Μάιο. Έχει ευρεία εξάπλωση στην Ευρώπη. Στην Πάρνηθα αντιπροσωπεύεται με λίγους πληθυσμούς, οι οποίοι κινδυνεύουν από τη συλλογή. Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981. Θεωρείται σπάνιο είδος για το βουνό.

Tulipa undulatifolia Boiss.

Χαρακτηριστικό φυτό των καλλιεργειών σιταριού. Ανθίζει από Απρίλιο έως Μάιο. Εξαπλώνεται στην Ελλάδα, τη Γιουγκοσλαβία και την Ανατολία. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο των Σπάνιων και Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας, στην κατηγορία «Τρωτό». Έχει κηρυχθεί προστατευτέο είδος σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981. Θεωρείται σπάνιο είδος για το βουνό. Στην

Πάρνηθα φύτευε σε λιβάδια χαμηλού υψομέτρου, αλλά δεν έχει βρεθεί εδώ και αρκετά χρόνια. Πιθανόν να έχει εξαφανιστεί από το βουνό.

Ταχα που προστατεύονται από τη Σύμβαση CITES για το Διεθνές Εμπόριο Απειλούμενων Ειδών της Άγριας Πανίδας και Αυτοφυούς Χλωρίδας:

AMARYLLIDACEAE

- *Sternbergia colchiflora* Waldst. & Kit.
- *Sternbergia lutea* (L.) Ker – Gawler ex Sprengel

PRIMULACEAE

- *Cyclamen graecum* Link
- *Cyclamen hederifolium* Aiton

ORCHIDACEAE

- *Aceras anthropophorum* (L.) W.T. Aiton
- *Anacamptis pyramidalis* (L.) Rich.
- *Barlia robertiana* (Loisel.) Greuter
- *Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce
- *Cephalanthera rubra* (L.) Rich.
- *Himantoglossum hircinum* (L.) Spreng.
- *Ophrys apifera* Hudson
- *Ophrys ciliata* Biv.
- *Ophrys fusca* Link
- *Ophrys lutea* (Gouan) Cav.
- *Ophrys scolopax* Cav.
- *Ophrys tenthredinifera* Willd.
- *Orchis coriophora* L. subsp. *fragrans* (Pollini) Sudre
- *Orchis italica* Poir.
- *Orchis laxiflorus* Lam.
- *Orchis papilionacea* L.
- *Orchis provincialis* Balb.
- *Orchis quadripunctata* Cirillo ex Ten.
- *Orchis simian* Lam.

- *Orchis tridentata* Scop.
- *Serapias cordigera* L.
- *Serapias lingua* L.
- *Serapias vomeracea* (Burm.) Briq. subsp. *laxiflora* (Soò) Golz &

Reinhard

Εικόνα 10: *Ophrys lutea* (Gouan) Cav.